

ÉLETTÜNK

XXVI. évf. 6. szám (26. Jahrg. Nr. 6.)

Az európai magyar katolikusok lapja

1994 június.

SZENNAY ANDRÁS OSB:

Legyünk a nyitott kapuk egyháza!

A PAX ROMANA TIHANYI KONGRESSZUSÁN ELMONDOTT HOMILIA

János evangéliumában olvassuk: a Feltámadott „ismét megjelent tanítványainak, ezúttal a Tibériás tavánál”. És következik a felsorolás: kik voltak jelen. Összesen heten. De hát miért csak heten? Hol van a többi? Tudjuk, Júdást már nem kereshetjük köztük. De hol van például Máté és a többiek?

Jézus feltámadása után kezdi újra összegyűjteni a köré csoportosult kis közösséget. Türelmet, fáradságot igénylő munka volt. Újra lelket kellett öntenie tanítványaiába. Gondoljunk csak a csüggő, reményvesztett két Emmauszba igyekvő férfira. Jézus a türelmes újrakezdést választotta. Az újra összegyűlőket szeretettel oktatja, kételyeiket eloszlatja, hitüket erősíti, — a távolmaradókra pedig vár, türelmesen vár.

Jézusnak akkor is, azóta is „nagy műve”, hogy kitartóan közösségbe hív, közösséggé forrasztja a benne hívőket. Ezért fogadja elnézően nagy szeretettel a kételkedő Tamást és a még mindig késlekedőket. Tudta ő akkor és tudja, ismeri ma is, hogy mi lakik az emberben. Megértően elviseli, hogy milyen gyengék vagyunk.

Jézus ma is, itt is, a mi magyar egyházunkban is közösséget kíván maga köré gyűjteni. Ő, aki ismeri az emberszív rejtelmét és félelmét, tudja jól, hogy az

ő nevében, az ő erejében összegyűlő és összetartó közösségben erő rejlik.

És mi? Talán még mindig félünk? Talán félelemmel tölt el Krisztus szava: „Úgy küldelek titeket, mint bárányokat a farkasok közé”. De ne gondoljunk csakis „ragadozó”, csakis „vérszomjas farkasokra”. Vannak más asszociációink is. Beszélünk „farkas-étvágyról”, „farkas-éhségről”. Vajon gondolunk-e rá, hogy a környezetünkben élők farkas-étvágygal, kiéhezten várják az éltető táplálékot, az evangéliumot? Ne feledjük Ámosz próféta jóvendölését: „Jönnek majd a napok, amikor éhséget bocsátok a földre, de nem a kenyérre; szomjúságot, de nem a vízre, hanem az Úr szavának hallgatására”. Gondolunk-e rá, hogy hányan és hányan farkas-étvágygal várják környezetünkben, épp tőlünk várják, hogy ezt az éhséget csillapítsuk.

Swimmy kis halacska. — történetéről Leo Lionni képeskönyve ad hírt. Társai-val úszkál a tengerben, mígnem egy ragadozó hal elnyeli azokat. Ő megmenekül, mert ügyesebb, fürgébb a többinél. Keresgélése után hozzá hasonló kis halakra, társakra talál. Azok sokan vannak, de félnek, elrejtőznek, nehogy a nagy halak elpusztítsák őket. Swimmy biztatására sem hajlandók a szabad tengerre kiúszni. De Swimmynek mentő ötlete támad: való igaz, a magányos kis halakat a nagyok elnyelik, fogjanak azonban össze. Tömörüljenek egymás mellé, hogy messziről nagy halnak tűnjenek. S valóban, a sok kis hal egymás mellé simul, egymást védve kezd úszni a tengerben. Swimmy a vizsgáló, figyelő szem szerepét vállalja. A sok kis hal pedig egyre magabiztosabb. Egyre messzebb tájra kerülnek, ismeretlen világot fedeznek fel. Példájukat azután itt is, ott is, a milliárdnyi kis hal követi.

A mese önmagáért beszél. Alkalmazva a tanulságot: az a kisebb-nagyobb közösség, melynek — ha szabad így mondanom — összetartója, vezetője Jézus, életképes volt és lesz a jövőben is. A közösség, netán ellenséges közegben is. És: az ilyen, a Jézus nevében összegyűlő és együttmaradó sok-sok közösségnek küldetése van. Emlékeztetniük, figyelmeztetniük kell a még távolállókra, a magányos utasokra, netán eltávolodottakra: Jézus ma is hív, ma is össze akarja gyűjteni, közösségbe akarja tömöríteni tanítványait — és ma is türelmesen vár.

Ma, a szabadság lassan ébredő, kibontakozó órájában a Jézustól reánk bízott feladat, a meghívás, a bátorítás, az összegyűjtés tőlünk kíván sok megértést, türelmet, — és főleg sok-sok szeretetet. Kitartóan hívunk és várunk kell a még félénkeket, a kételkedőket és azokat is — ahogyan Lukácsnál olvassuk —, akik „az élet gondjai, gazdagsága, élvezete miatt” távol állnak. Várunk kell, kitárt szívvel és kapuval a ma még háttáfordítottakat,

netán Jézusnak és egyházának ellenségeit is.

Húsvéti örömünk — hazánkban — év-ről-évre nagyobb lehet. Örülünk, mert látjuk, megtapasztaljuk, hogy egyre többen sorakoznak fel Jézus mellé. Ma talán még úgy, hogy a maguk sajátos útját járva, az intézmény kereteit még alig elviselve, de Jézushoz vonzódva, a belé vetett hitben erősödve vallják meg, hogy „hisznek a megváltó Krisztusban, a Feltámadottnak”. Jézus hívását meghallva ezer úton-módon lehet felé közeledni s jól tudjuk, hogy az általa elküldött Szentlélek működésének semmiféle jogi keret nem szabhat korlátokat, háttárolatokat.

Gondoljunk kissé bele: ha ott, akkor, a Tibériás tavánál az újra összegyűlt hét tanítvány gyanakodva gondolt volna a még távolmaradókra, a Jézust még bizonytalankodva a maguk útján keresőkre, — ha netán a „majd számon kérjük őket” gondolat élt volna szívükben, — vajon Jézus megjelent volna-e köztük?

Magyar katolikus egyházunk új lehetőségeket adta, új feladatokat követelő új-rakezdés fázisában áll és él. Az új feladatok — mindenek előtt a II. Vatikáni zsinat által és a II. János Pál pápa látogatásakor számunkra kijelölt út nemcsak vonzó, hanem egyszersmind új, hogy így mondjam, még be nem járatott módszereket, felméréseket, lelkipásztori tervet, újszerű feladatokat igényel.

Kövessük a kis Swimmy példáját: hívjuk a többieket, hívjunk egyre többet, hogy együtt, egyre nagyobb biztonsággal járjunk az utat. Nem a mi utunkat, hanem a számunkra kijelöltet. Azt, melyen, — ha szerény eredményekkel is, de jó lelkiismerettel igyekeztünk eddig is járni és amelyen tovább kell lépnünk. Örüljünk minden csatlakozónak, betérőnek, megtérőnek, érdeklődőnek. Várjunk türelmesen a még bizonytalankodókra. A nyitott kapuk egyházává kell lennünk. Amit nyújtani tudunk, amit át kell adnunk, az nem a sajátunk, azt Krisztus Jézus bízta ránk, az a meghívás, a szeretet evangéliuma.

Sorainkat rendező, újrendező korszakban élünk. Éppen ezért tegyük fel önmagunknak a kérdést: vajon még mindig a „feltámadás előtti” emberek vagyunk-e? Azaz félénkek, kevés kezdeményező erővel rendelkezők, a zsinati megújulástól idegenkedők, netán félők? Vajon hiszünk-e a Feltámadottnak és a mindent megújítani képes Léleknek erejében? Vajon kamatoztatjuk-e kapott talentumainkat, vagy még mindig félve rejtgetjük? Ha így lenne, hogyan állunk majd az evangélium ítélőszéke elé?

Valljuk be — a vallomást magamnál kezdem —, gyarlók voltunk, sokat mulasztottunk. Mindezt szégyelljük, — de hát a feltámadás előtt az apostolok is, élükön a Krisztust meg is tagadó Péterrel — ezt tették. Ők azonban alázattal, (Folytatás a 2. oldalon.)

Vasárnapi gondolatok

AZ ÉVKÖZI 12. VASÁRNAPRA
(június 19.)

Jézus fölkelt, ráparancsolt a szélre és ezt mondta a tengernek: „Halgass el, nyugodj meg!” A szél elállt és nagy csendesség lett. (Mk 4,39)

Halálfélelmükben felkeltik az apostolok. Jézust. Ő pedig, mintha valami mindennapi tenné, „szól” a szélnek és a tengernek, csöndesedjenek le. Más szóval úgy mondhatnánk: Isten munkája, hogy megvédjen minket életveszélyes viharokban. Akkor is, ha nem mindig művel látható csodát. — De mindig megment.

Felmerülhet a kérdés, miért nem csendesíti le Jézus a háborúk viharait? A gyűlöletnek, az erőszaknak, a terrornak van egy sajátossága: gyűlölet gyűlöletet szül, erőszak erőszakot s mindezt fokozza, amíg ki nem tör és országos méreteket nem ölt. Kitörés után tombol, amíg van ereje... Ilyen kiteljesedésnél Isten nem tud segíteni. Csak akkor, ha az egyik fél nem alkalmaz erőszakot...

Ha Isten „szól”, nagy csendesség lesz. Szavának ellentmondani nem lehet...

Ez a csendesség azonban nem üresség, nem valaminek a hiánya. Telve van — érezhető — erővel...

AZ ÉVKÖZI 13. VASÁRNAPRA
(június 26.)

Jézus megfogta a (röviddel előbb meghalt) kislány kezét és azt mondta: „Talita kum”, ami annyit jelent: „Kislány, mondom neked, kelj föl”. A kislány azonnal fölkelt és járni kezdett. (Mk 5,41)

Jézus ezzel a cselekedetével megmutatja, hogy akinek megfogja a kezét, az életre kel. Új életre...

Mi általában félünk attól és el akarjuk kerülni, hogy Jézus megfogja kezünket. Talán félünk az új élettől — Vele?...

Az evangélista betűzte a szövegbe a „mondom neked” erősítő szavakat. Jézus mindig újra „mond nekem” is valamit. Kérdés, „felkelek-e” szavára?

AZ ÉVKÖZI 14. VASÁRNAPRA
(július 3.)

„Honnan vette mindezt?” — kérdezték (a názáretiek). Ki adott neki ekkora bölcsességet? Hogyan történnek ilyen csodák általa? Nem az ács ez, Mária fia? (Mk 6,26—27a)

Feltételezzük, hogy rangsorharc közöttünk, emberek között, nem fordul elő. Csak a falkában élő állatoknál. De még mennyire! Ha, feljebb kerül valaki a megbecsülés ranglétráján, azért meg kell dolgoznia. Nem ritkán harcolnia kell...

Másik jellemzője csoportos együttélésünknek: a csoport tagjainak bizonyos (Folytatás a 2. oldalon.)

Erdély új érseke

II. János Pál pápa április 8-án Bálint Lajos gyulafehérvári érsek utódává, tehát Erdélynek sorrendben második érsekévé Jakubinyi Györgyöt nevezte ki. Mint annak idején hírvil adtuk: Bálint Lajos november végén megromlott egészségi állapota miatt nyugalomba vonult s az egyházmegye kormányzását segédpüspöke, Jakubinyi György vette át.

Az új érsek 1946-ban született Máramaroszigeten. 1969-ben szentelték pappá. Négy évig Rómában tanult. 1974-től kezdve húsz évig a gyulafehérvári Hit-tudományi Főiskolán keleti nyelveket és szentírásstudományt tanított. 1990 tavaszán lett az akkor kinevezett Bálint Lajos segédpüspöke. Az utóbbi hónapokban már ő vezette kormányzóként az érsekséget.

Ismeretes, hogy az erdélyi katolikus papság és hívek következetes magatartása és ismételt kérése eredményeként emelte a pápa Gyulafehérvárt érseki rangra. Sajnos az erdélyi magyar püspökök határozott kemény fellépése és a hívek egyöntetű kívánsága ellenére sem lett Gyulafehérvár metropolita székhellyé. Így a szatmárnémeti és nagyváradi püspökség továbbra is Bukaresthez tartozik, csupán a temesvári püspökség került közvetlenül a Szentszék alá.

Jakubinyi György érseki beiktatására április 21-én délelőtt a gyulafehérvári székesegyházban került sor. MK

PROF. DR. MEHRLE TAMÁS OP.:

Szükség volt-e az új katekizmusra?

Első cikkünkben már említettük, hogy egyesek az egyetemes, tehát az egész világra szóló katekizmus szükségességét tagadják. Oly kérdésekre válaszol — mondják —, melyeket senki sem vetett fel; a zsinat nem rendelte el az új egyetemes katekizmus szerkesztését; az új katekizmus úgysem az egyetemes egyház hitét, hanem a római hivatalok hitét tartalmazza; a zsinati dokumentumok úgy is összefoglalják az egyház jelenlegi hitét és erkölcszavát, miért kellett 30 évvel a zsinat befejezése után ismét egy ilyen kompendiumot írni? Ezek és hasonló ellenvetések hangzanak el.

Azt csakugyan el kell ismernünk, hogy az 1566-ban megjelent Római Katekizmus ellentétben, — melynek a szerkesztését maga a Tridenti zsinat rendelte el, — a II. Vatikáni zsinaton egy újabb egyetemes katekizmus összeállítására vonatkozó rendeletet nem hoztak. Csak az 1985-i római püspöki zsinóduson hangzott el a kívánság, hogy az Egyháznak új katekizmusra lenne szüksége. II. János Pál pápa e tervet azonnal felkarolta és végrehajtatta. Míg azonban a Római katekizmust annak idején tomista teológusok csak egy csoportja szerkesztette meg, addig az új katekizmust egy püspöki komisszió állította össze Ratzinger bíboros elnökletével. A szöveget az egész világ püspökeinek felterjesztették, s a püspököknek csak 10%-a nem fogadta el a szöveget; a többiek elfogadták és kerekén 24 ezer javaslatot tettek. A katekizmust hat éves munka után, miután a püspöki javaslatokat is figyelembe vették, a pápa jóváhagyásával 1992 október 11-én tették közzé. Igazán nem mondható, hogy ez a katekizmus nem az egész egyház tanát tartalmazná, vagy hogy csak római hi-

vatalnokok elhamarkodottan szerkesztették volna.

Természetesen a kérdés feltehető, hogy miért tartotta az 1985-i püspöki zsinódus a katekizmus kiadását szükségesnek? Ez a kérdés annál is inkább jogosnak látszik, mert ezt az ötletet az 1977-i római zsinódus azzal a megokolással vetette el, hogy a jelenben inkább az inkulturációról kell gondoskodni, melyet az új katekizmus esetleg hátráltathatna. Ha a zsinat a célkitűzését, az egyház reformját, elérte volna, a zsinati tanításnak pusztán ismétlése csakugyan nem lett volna ésszerű. Már pedig ha az Egyház jelenlegi helyzetét vizsgáljuk, akkor — hacsak nem vagyunk ellenzöt viselő optimisták — el kell ismernünk, hogy a zsinat által célba vett reform nem következett be. Helyette olyan teológiai irányzatok mutatkoznak, melyek a hitetlen zsinati tanítástól elhajlanak, sőt neki ellentmondanak. Ez okból II. János Pál pápa a „Fidei depositum” kezdetű apostoli konstitúcióban, mellyel az új katekizmust jóváhagyja, kifejezetten mondja, hogy a katekizmus az Egyház megújulásának a szolgálatában áll, melyet a zsinat is el akart érni. Talán a „Splendor veritatis” pápai enciklika megjelenése előtt ezt a gondolatot még tagadni lehetett, de most már nem vonható kétségbe. A pápa ebben a körlevelében nyíltan az egyház hitének nagy válságáról beszél és konkrétan is rámutat korunknak egyes téves teológiai nézeteire. A katekizmus tehát nem a zsinati tanításnak egyszerű ismétlése, hanem a megújulásra irányuló profétikus küldetésének az eszköze kíván lenni.

Mindez érthetővé teszi, hogy az új katekizmus valóban a zsinati tanítás, mely az egyház megújulására irányul, össze-

foglalásának, kompendiumának s épp ezért a zsinat értelmezésének és, mondhatnánk, meghosszabbításának is tekintendő. Ahogy a „Depositum fidei” mondja, az Egyház a katekizmus által a mai, hitéletet veszélyeztető időben a hívek hitét erősíteni, megalapozni akarja.

A hitnek a válságához az is hozzátartozik, hogy sokan nem akarják felismerni e válságot, sőt minden erővel tagadják is. Ez érthető olyanok részéről, akik a válságot maguk idézik elő, de a hívek részéről is, mert a tévedéseket nagyon tetszetős és körmönfont módon

terjesztik. Így ha valaki csak e szót, hogy válság használja, azonnal maradniak, defetistának bélyegezik. Az új tantermészetesen a nagykorúság és szabadság nevében terjesztik, márpedig ki szeretne a teológiai nézetek kőkorszakába visszaesni? S mily könnyű elhíttetni az emberekkel, akik a teológiai problémákat közelebbről nem ismerik, hogy a római egyházi hivatalok a zsinat értékes indítványait megakadályozni akarják és ezért az új katekizmus segítségével gúzsba kötik szabad hitüket. Amit egyesek a zsinat ökumenizmusára hivatkozva tesznek, szinte lelki szemfényvesztésnek mondható. — A következő cikkeinkben ezekkel a kérdésekkel majd behatóbban foglalkozunk.

A Szentszék és Izrael

A tavaly decemberben kötött keretszerződés jegyében a Szentszék Izrael államhoz rendelt képviselője, Cordero Lanza di Montezemolo nuncius átadta megbízó levelét Jeruzsálemben Simon Perez izraeli külügyminiszternek. A levél átadásakor a nuncius hangsúlyozta, hogy a Szentszék a béke és a nemzetek közötti egyetértés megteremtésén fáradozik, míg Perez külügyminiszter azt emelte ki, hogy az alapszerződés új fejezetet nyitott Izrael és a Szentszék kapcsolataiban. A Vatikánál Izrael állam képviselője Shmuel Hadass nagykövet lengyel zsidó családból született Argentínában. Montezemolo nunciussal a Vatikáni Rádió készített interjút, amelyet a Magyar Kurír közleménye nyomán ismertetünk.

Kérdés: Hogyan fogadta nuncius úr rendkívüli képviselővé történő kinevezését?

Válasz: Több mint két évig tartó előkészítő tárgyalások után érkezünk el a kapcsolatok normalizálásához, amelyben mint a kétoldali kapcsolatok koordinátora vettem részt. Nagy megtiszteltetés számomra ez a megbízás. Jelenleg még nincs igazi, tényleges diplomáciai kapcsolat a Szentszék és Izrael között, a megegyezés ratifikálására várunk. Csak ezt követően stabilizálódnak a végleges diplomáciai kapcsolatok, ekkor nyílik meg az apostoli nunciatúra Izraelben és ekkor nevezi ki majd a Szentatya a nunciust, azaz a Vatikán nagykövetét.

A Vatikánban bejelentették, hogy a Palesztin Felszabadítási Szervezettel hivatalosabbakká és gyakoribbakká váltak a kapcsolatok. Mit jelent ez?

Jó ideje tárgyalunk már a PFSZ képviselőivel Rómában és Jeruzsálemben. Amikor felállították a kétoldali állandó munkabizottságot a Szentszék és Izrael között, akkor a PFSZ képviselői kérték egy hasonló bizottság létesítését. A Vatikán semmi nehézséget nem támasztott ezzel az igénnyel szemben, jóllehet tényleges különbség áll fenn Izrael és a palesztinok között, hiszen Izrael egy szuverén állam, kormánya tényleges hatalommal rendelkezik, míg a PFSZ képviselői — bár jogot formálnak rá — nem gyakorolnak ilyen hatalmat.

Az Izraellel kötött megegyezés előírja, hogy a Szentszék nem avatkozik be a területi kérdések ügyébe, ugyanakkor továbbra is védelmébe veszi az igazságtalanságtól szenvedő népeket. Ön hogyan magyarázza ezt a megállapítást?

Palesztin részről ténylegesen mutatkoztak az aggodalom jelei, mert a megegyezés például nem említi Jeruzsálem helyzetét, mint ahogy bizonyos területek szuverenitását sem. De az a kérdés, amely a Szent Város helyzetét illeti, nem a Szentszék és Izrael állam közötti bilaterális kapcsolatok témája, hanem annak már multilaterális vonzata van. A bennünket érdeklő téma inkább az, hogy garanciát kapjanak ne csak a katolikusok és keresztények, hanem minden vallás hívei; és minden felekezet szent helyei tiszteletben részesüljenek és hasonlóképpen biztosítsák a vallásszabadságot, az istentisztelet szabad gyakorlását

és a mozgásszabadságot. A Szentszék rendkívül érdekelt abban, hogy minden fél számára optimális megoldást találjanak, akár Jeruzsálemtől legyen szó, akár az elfoglalt területekről.

Hogyan fogadják a palesztinok a megegyezést, katolikus, muzulmán oldalról?

Általában azok, akik olvasták és megértették, jól fogadták. Azok részéről, akik nem olvasták, a válasz inkább érzelmi töltésű és nem racionális jellegű. Szükséges emlékeztetni arra, hogy a palesztinok számára Izrael állandó ellenség. Egy bizonyos pszichológiai álláspontot kell tehát feladni ahhoz, hogy tárgyalni lehessen. Valójában ez az állapot szerencsésen meg is történt Madridban, amikor a felek tárgyalásztalhoz ültek. Azóta tovább tart ez a folyamat, és lassanként átalakul az érzelmi álláspont. Ugyanakkor a Szentszék viszonylatában arra kell összpontosítani, milyen lesz és milyennek kell lennie Izrael és a Szentszék kapcsolatának, annál is inkább, mert ez a katolikus egyház központi szervezete. Izrael állam 1948-ban létrejött tekintély, amellyel a Szentszék tárgyalásokat folytat, függetlenül bármiféle területi vagy határmódosítási követelésektől, amelyek meghatározása nem a Szentszék feladata.

LEGYÜNK

A NYITOTT KAPUK EGYHÁZA

(Folytatás az első oldalról.)

bűnbánatot tartva, legyőzve bátortalan-ságukat, félelmüket — lassan újra összegyűltek. Krisztus közösségévé, majd — a szűk földrajzi határon túllépve — szerte a világon egyre több kisebb-nagyobb közösséggé formálódtak. És a Feltámadott nemcsak küldte, de meg is erősítette őket. Velük volt, velük maradt. Úgy gondolom, így van ez, így lesz ez velünk is. De — az emmauszi fáradságos utat, a sok türelmet és kitartást követelő utat végig kell járnunk. Legyen jutalmunk — ezért könyörögjünk —, hogy szemünk felnyíljon, hogy mint az emmauszi tanítványok, végre észrevegyük: velünk a Feltámadott!

1994 április 7.

„Csak magunkban a hiba, de egyszersmind magunkban is a feltámadási erő!”

Széchenyi

VASÁRNAPI GONDOLATOK

(Folytatás az első oldalról.)

határokon belül egyöntetűnek kell lennie — és maradnia. Jaj annak, aki akar emelkedni, csoporton (városon) belül: mindenki ferde szemmel nézi és „ferde szájjal” beszél róla...

Jézusban — hit hiányában — képtelenek voltak mást látni, mint az ács fiát. Értelmitlen rövidlátás, ami a mai napig is —, a legkiválóbb szemüvegek ellenére — gyakori jelenség...

AZ ÉVKÖZI 15. VASÁRNAPRA

(július 10.)

A tizenkettő elment és hirdették mindenkinél, hogy térjenek meg. Sok ördögöt kiűztek és olajjal megkenve sok beteget meggyógyítottak. (Mk 6,12—13)

Biztos furcsán érezték magukat az apostolok, amikor elindultak hittérítő, bűnbánat-indító útjukra — életükben először. Látták ugyan, hogyan csinálja Jézus, de más látni valamit, mint felelősséggel és rizikóval, — a Mester nélkül tevékenykedni. Jézusba vetett hitük és szilárd bizodalomuk átsegítette őket a nehézségeken, kételyeken...

Korunkban mosolyognak az ördögtől való megszállottság tényén, mint régmúlt meséken. Felvilágosult értelműnknek nem jut eszébe: körül kell nézni a háborúk színhelyén, mennyi gyűlöletből, fanatizmustól, gonoszságtól megszállott ember gyilkol, kínozt, rabol, űz el embereket és tesz nincstelen földönfutóvá naponta. Még, hogy nincs ördög és megszállottság...!

Ördögöt űzni, olajjal való megkenéssel gyógyítani csak Isten kegyelmében lehet. Ha kegyelme elég mélyen gyökerzik bennünk...

AZ ÉVKÖZI 16. VASÁRNAPRA

(július 17.)

Amikor Jézus kiszállt (a bárkából) és látta a nagy tömeget, megérett rajtuk a szíve. Olyanok voltak, mint a pásztor nélküli juhok. Ezért tanította őket sok mindenre. (Mk 6,34)

Az emberekben erősödött a vágy Isten és Isten ígéje után. Ha nem is tudta mindenki megfogalmazni, pontosan érezték: az Isteni Ige felemeli őket a hibákkal, bűnökkel és mulasztásokkal telt hétköznapi életből. Jól esett nekik úgy istenigazából bűnbánatot tartani... Lehet, hogy ez az élmény hiányzik nálunk.

Mit jelent a „Pásztor nélküli juhok” — kifejezés? Orientáció-hiányt, a vezetés nélkülözését, tanácsalanságot. Korunkban nem beszélhetünk orientációs hiányról: a televízió, rádió, újságok mind mutatják, mondják, írják, hogyan élhetünk jól, jobban mint eddig. Ha nem vigyázunk, az információk tömegében elveszítjük az Isten felé való orientálódás.

Jézus szíve megérik az Isten után vágyódókon. Úgy látszik, ma kevesen vannak ilyenek...

Nem panaszkodhatunk, hogy korunkban nem lennének pásztorok. Bár a pap-hiány érezteti hatását, de aki akar és keres, talál még pásztorot. Vigyázni arra kell, hogy a pásztorok ne hogy nyáj nélkül maradjanak — akármilyen okokból...

Fejős Ottó

FRANK MIKLÓS:

Szegény gazdagok - gazdag szegények

I. rész.

A most következő eszmefuttatás címe – szójáték. Azt juttatja kifejezésre, hogy a fogalmak, többértelműek és értéktartalmuk is különböző, aszerint milyen oldalról közelítünk hozzájuk. A szegénység önmagában véve valamiféle hiányállapotot, a gazdagság viszont bőséget jelez. A legkézenfekvőbb és leggyakrabban alkalmazott terület, ahol szegénységről, illetve gazdagságról beszélünk nyilvánvalóan az anyagi javaké. De a két fogalom már ebben az összefüggésben túllép az anyagi javak hiányának vagy bőségének egyszerű megállapításán. Hozzájuk kapcsolódik egy társadalmi összetevő, amely az anyagi javak birtokának vagy nélkülözésének szociális következményeire mutat rá és egyben azokat közvetve értékeli is: a gazdag társadalmi helyzete különféle előnyökkel jár, míg a szegény ezekben nem részesül. Ennek tudomásul vétele további szempontok bekapcsolódását vonja maga után, nemcsak a közvetlenül érintett, hanem a kívülálló részéről is: miért ez a különbség? Jogos-e, igazságos-e, hogy az egyiknek legyen, a másiknak ne? Lehet-e, kell-e valamit tenni ennek az állapotnak megszüntetésére, megváltoztatására s ha igen, mit?

A szegénység-gazdagság fogalom-párnak a pusztán gazdasági és szociális komponensén kívül így már etikai jelentése is felmerül. Mert az ember, egzisztenciájának legbanálisabb kérdéseinél sem marad meg a felszínen, hanem igyekszik azokat a maguk teljességében, minden vonatkozásukban felfogni és megközelíthetővé tenni. Másszóval az ember tudatára ébred, hogy az anyagi javak birtoka ill. azok hiánya nemcsak fizikai létét érinti, hanem egész valójára befolyással van, úgyannyira, hogy – mint még lát-

ni fogjuk – az ember a maga hozzáállását élete legfontosabb kérdéseire alapvetően képes alakítani és módosítani. Erről tanúskodnak egyrészt a világtörténelmet végigkísérő nagy szociális megmozdulások – marxista, szocialista formáikból bőven volt részük – de a gazdagság-szegénység körül kialakult ideológiák is (nevezzük őket egyelőre így), amelyek a gazdasági-társadalmi jelenségnek szellemi, etikai értelmezését igyekeztek kidolgozni. A meglepő ez utóbbiak kapcsán az a hatás, amelyet ezek a világ legkülönbözőbb részeiben, a legkülönbözőbb korokban, a társadalom legkülönbözőbb rétegeire kifejtettek.

A vallásosan gondolkodó, etikai szempontokat is mérlegelő ember képes észrevenni egyrészt a gazdagsággal járó hátrányokat, másrészt a pozitív szempontokat is, amelyek a szegénységet az ember egészére vonatkoztatva értékessé teszi. Különféle vallások és bölcséleti rendszerek, különösképpen a buddhizmus, felhívják a figyelmet az anyagi birtoklásának, a gazdagságnak káros következményeire, főleg a velejáró gondokra, amelyek nincsenek arányban az általa biztosított előnyökkel, de egyben arra a belső szabadságra is, amelyben a megszabadulás az anyagiakhoz való ragaszkodástól részesít.

Számunkra természetesen elsősorban a zsidóság és a kereszténység, vagy pontosabban az Ó- és Újszövetség álláspontja érdekes: van-e a bibliai világszemléletnek ebben a kérdésben sajátos mondanivalója? Ad-e olyan irányítást, amelyre a korabeli viszonyoktól függetlenül egyéni és társadalmi életet építeni lehet és amelyből a gazdasági berendezkedésre vonatkozólag még ma is alapvető következtetések vonhatók le? Egy rövid bibliai áttekintés válszt ad erre a kérdésre.

ÓSZÖVETSÉG

A páttriárkák korában, vagyis a félnomád életmódból a telepesbe történő átmenet idején, a szegénység-gazdagság ellentétpár mint szociológiai probléma fel sem merült. Az ősök és később a törzsek vezetőrétege szinte természetszerűleg tehetős volt. Ennek következtében és a szoros családi összefonódás folytán, senki sem éhezett. A jólétet a választott nép Isten különös kegyének tekintette, amint az az Ószövetség első könyveiből, különösen a Genézisből kiderül.

– A Királyok korában, de már az Ígéretek Földjének elfoglalása után is a társadalmi szerkezetben változások állnak be: a földbirtok mindinkább egy vékony réteg kezében összpontosul, amely gazdagságával kíméletlenül visszaél. Az addig szabad kisbirtokosok jobbagyokká, napszámosokká válnak. A társadalom feldarabolódása szegénységet és nyomort hoz magával. A korai próféták, Amosz, Ozeás, Izajás, Mikeás keményen ostromozták a visszaéléseket és a gazdasági elnyomás áldozatait Jahweh különös védelméről biztosítják.

– Ezt az állapotot tükrözi az ószövetségi törvénykezés. A próféták által hirdetett irányelvek, amelyek igyekeznek elejét venni a szegények kiuzsorításának, elnyomásának, pontosan megfogalmazott rendelkezésekben csapódnak le. Főként a Deuteronomium, a Másodtörvény könyve tartalmaz részletes előírásokat a szegényekkel való bánásmódot illetően. Nyilvánvaló, hogy a sivatagi vándorlás korára visszanyúló törvények további kiegészítésére szorultak és még

így sem tudták megakadályozni a szegényekkel szemben elkövetett igazságtalanságokat. Mindenesetre említésre méltó, hogy a próféták kemény kritikájával párhuzamosan alakul ki a „Jahweh szegényei”-nek, az „anawim Jahweh”-nek a fogalma. A szegénység ennél fogva az Ószövetségben nem szociológiai, hanem hangsúlyozottan vallásos fogalomként jelenik meg.

– A babiloni fogság utáni időszakban, mikor is Izrael a maga egészében elszegényedett és politikai, nemzeti és vallási létében elnyomásnak és megaláztatásnak volt kitéve, a szegénység értékelésében is változás tapasztalható. Míg előzőleg a gazdagságot Isten ajándékának, jutalmának könyvelték el, a szegénységet pedig büntetésnek, addig a fogság során egyre inkább az a meggyőződés került előtérbe, hogy a szegények különösen közel állnak Jahweh-hoz, ők a jámborok, szemben a gögös és istentelen gazdagokkal. Számos zsoltár ennek a bizalmát Istenbe helyező szegénynek, üldözöttnek az imája.

– A szegénység-gazdagság ellentétéről, okairól az ún. bölcsességi irodalomban találunk számos megjegyzést. Ezek nagyjából a hagyományos felfogást tükrözik: a gazdagság révén Isten az igazakat megjutalmazza, a gonoszokat pedig szegénységgel bünteti. A valóság persze nem felelt meg mindig ennek a felfogásnak, hiszen gyakran éppen a jóknak ment rosszul a sora és a gonoszok dúskáltak a javakban, ami a bölcsességi irodalom szerzőinek nem csekély fejtörést okozott. Az általuk felkínált megoldások azonban a felszínen maradnak és nem ragadják meg a kérdést gyökerében. Szó esik ott az Isten által helyreállítandó igazságos rendről, arról, hogy a gazdag nem viheti kincseit magával a sírba és, hogy vannak az anyagi javaknál magasabbrétegzettek is, amilyen az egészség, a szabadság, a bölcsesség. Rámutatnak, hogy a gazdagság gondokkal és veszélyekkel jár, ettől a szegény mentes. A szegénység teológiai megalapozásával kapcsolatos példa a Qumran-i közösség, amelynek tagjait magukat „szegények”-nek, „lélekben szegények”-nek nevezték, önmagukat tartván az igaz Izrael-nek, amelyet Isten a végső küzdelemben megment. Mindent összevéve az Ószövetség a válaszkérésben nem juthatott sokkal tovább, mert sem a túlvilágra vonatkozólag nem volt egyértelmű elképzelése, se nem talált még kielégítő választ a rossz és a szenvedés problémájára.

ÚJSZÖVETSÉG

A szegénység-gazdagság dilemmájának megoldására az újszövetségi szövegek új szempontokkal szolgálnak, anélkül, hogy az Ószövetség látásmódját megtagadnák. Jézus az egész kérdés-komplexumot az Isten országa összefüggésébe állítja. A Hegyi Beszédben a szegényeknek, éhezőknek, szomorúaknak ígéri meg a mennyek országa birtokát; ők azok is, akiknek – hivatkozva egy Izajás jövendölésre – az evangélium örömhírét hirdeti. A „lelki szegények”, akikről a nyolc boldogságban tesz említést, azok, akik nem anyagi javaktól, hanem Istentől várják a boldogulást. Jézus ugyan sohase utasítja el a földi javak birtokát, de annál határozottabban hangsúlyozza a vagyontól eredő, az örök életet fenyegető veszélyeket. A gazdag

(Folytatás a 4. oldalon.)

Pasztorális konferencia - először Magyarországon

Hosszabb ideig tartó esőfront után kitűnő napfényben haladtunk Leányfalú felé. Ott gyűlt össze 1994 május 2-án először a nyugat-európai diaszpórában működő lelkészkezdő papság konferenciára, élükön a külföldi magyarok püspökével, Miklósházy Attilával és európai delegátusával, P. Szőke Jánossal. A konferencián P. dr. Mehrle Tamás CP svájci, P. dr. Ruzsik Vilmos franciaországi, dr. Kerny Géza ausztriai és Fejős Ottó németországi főlelkészek mellett részt vett mindenki, aki csak el tudott jönni. A Szent Gellért Lelekgyakorlatos Ház csendhez szokott lakói meglepődtek a jókedvű, örömteli üdvözlések láttán. Igaz, nem lelekgyakorlatra gyűltünk össze és szívből örültünk a rég nem látott, rég nem hallott testvérekkel való találkozásnak. Vacsora után hagyományos dal-estét is tartottunk.

Másnap, május 3-án koncelebrációval dicsértük Istent és könyörögtünk hazánkért. Miklósházy Attila püspök beszámolt világszerte utazásáról és a szétszórta magyarság lelképásztori helyzetéről úgy Észak-, Közép- és Dél-Amerikában, valamint Ausztráliában. Sok helyre kellené magyar papot küldeni, jóllehet Magyarországon is érezteti hatását a paphiány. Délután Csoóri Sándor költő, a Magyarok Világszövetségének elnöke beszélt a szövetség törekvéseiről, helyzetéről. Mint mondta: szorosabbra kívánják fűzni a kapcsolatokat a külföldön élő lelkészekkel, ehhez kért segítséget.

Szerdán busz vitt a parlament épületéhez. A honfoglalási díszteremben Göncz Árpád köztársasági elnök átadta P. Szőke Jánosnak a „Magyar Köztársaság Tisztikeresztje” kitüntetését, sok éven át végzett karitatív munkájának elismeréseként. P. Szőke meghatottan köszönte meg a magas kitüntetését, amelyhez a jelenlevők gratuláltak. Következett a vezetés az Országházban, majd Boros Péter miniszterelnök üdvözölte a jelenlövő Paskai érsek bíborost, Miklósházy Attila püspököt, a kitüntetettet és a lelkészeket. P. Szőke János az Ostpriersterhilfe osztályvezetőjeként tizenkilenc évig segítette a magyar egyházat, batárokon innen és túl. Munkaterületéhez tartoztak Magyarország mellett Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Románia és (a volt) Jugoszlávia. Az Ostpriersterhilfe létfenntartó feladatot látott el az egyház életében. Segélyeztek kishagyományos öreg apácákat és papokat, gépjárművel segítettek lelkészeket, hogy filiális községekbe ne kelljen kerékpárral menniük – télen-nyáron. Az Ostpriersterhilfe-segélyszervezetnél Tempfli Imre szatmármegyei egyházmegyei atya lett P. Szőke utóda. A nyugdíjba vonult Szőke atya elvállalta, illetve folytatja a posztulátori munkát Mindszenty József, Márton Áron, Scheffler János szatmárnémeti püspök és Bogdán Szilárd, a titokban szentelt nagyváradi püspök boldoggá avatási perében.

Május 4-én dr. Korzenszky Rihárd bencés atya tájékoztatóját hallottuk a katolikus iskolák helyzetéről és a papnevelés problémáiról. Minden előadást kérdések-feleletek követték, ezek világították meg a részleteket.

Csütörtök (május 5-én) reggel a koncelebrációs szentmise után búcsúztunk el egymástól és a szép lelekgyakorlatos háztól.

Fejős Ottó

Máriacelli magyar zarándoklat

A több mint hat évszázadra visszatekintő és 1954 óta évente megrendezett máriacelli magyar zarándoklatra ebben az évben szeptember 17-én, szombaton és 18-án, vasárnap kerül sor. Az ünnepélyes bevonulási szertartás szombaton háromnegyed 5 órakor lesz, és este 8 órakor a gyertyás körmenet. A vasárnapi ünnepi szentmise 10 órakor kezdődik. 14 órakor búcsúújtatosság. A zarándoklat vezetője Várszegi Asztrik püspök, pannonhalmi főpát, de ha ereje engedi, az ausztriai magyarok élén részt vesz László István püspök. A jelenlevő lelképásztorok koncelebrálhatnak. Mindszenty József bíboros hercegprímás boldoggáavatási eljárásának megindítása is nyomatókat ad a zarándoklatra szóló felhívásnak, mert ebben a bazilikában volt tizenhat esztendőig a sírja és megszakítatlan tiszteletének megszentelt helye. Meghatározott időben a Mindszenty Múzeum is megtekinthető. A kegyhely ma is ereklyeként őrzi a vértanu primás eredeti koporsóját. A bazilikában lehet magyar nyelven szentgyónást végezni, és pedig nemcsak a zarándoklat alkalmával, hanem az egész év folyamán. A magyarság nagy számában keresi fel a szent helyet és ilyen módon új evangelizációjának igen jelentős tényezője. A Szent Benedek Rend tagjainak ottani apostoli tevékenysége emlékeztet azokra a bencésekre, akik a magyarság első evangelizációjának munkáját végezték, valamint arra, hogy pannonhalmi letelepedésüknek nem sok idő múltán a millénniumát ünnepeljük.

Kerny Géza

GYERMEKEKNEK

„Hogy megnőtt ez a gyerek! — halod sokszor olyanok szájából, akikkel csak ritkán találkozol. Persze, dícséretnek veszed a megállapítást és igyekszel még jobban kihúzni magad. Biztosan néha téged is elgondolkoztat, hogy már megint szorít a cipő, rövid az ing, a nadrág, hogy úgy nősz, „mint a nád”.

Ugyanilyen ámulattal szemlélheted a természetben végbemenő gyors fejlődést is. Ahol nemrég még csak fekete föld tarkította a mezőt, ott a tavasz egykettőre virágbaborított mindent, a nyári napsugár pedig máris gyümölcsöt érlel.

A természetben végbemenő gyors növekedésre hívja fel a figyelmünket Jézus is a június 12-i evangéliumi részben. Teszi ezt nemcsak azért, hogy csodálatlalt adózzunk a természet remekművei előtt — hanem, hogy ámutasson a lelki

fejlődés szükségességére is. Nem elég az, ha a közelünkben elvetett vetőmagból hatalmas fa sarjad, ha szobánkban kedvenc virágunk egy újabb hajtással lep meg, ha elégedetten nyugtázzuk, hogy testünk arányosan fejlődik, hanem gondoskodnunk kell lelkünk fejlődéséről is.

Ezzel kapcsolatban mindjárt megnyugtathatlak, mert abban a szerencsében van részünk, hogy a munka országnak Isten elvégzi helyettünk. Lelkünk élető ereje, tápláléka Isten irántunk való szeretete. Ezt pedig bőven árasztja ő válogatás nélkül mindenkire. Nekünk csak az a dolgunk, hogy ne rejtőzzünk el gyengeségeink, bűneink árnyékába, hanem hagyjuk, hogy az ő szeretete, mint napsugár a növényeket éltesen, növeljen.

János atya

FIATALOKNAK

Az évközi XII. vasárnap evangéliumában olvassuk:

„Nagy szélvihar támadt, a hullámok a bárkába csaptak, úgy hogy az már-már megtelt. Ő (Jézus) a bárka végében egy vánkoston aludt. Felkeltették: Mester — kérdezték, nem félsz, hogy elveszünk?” (Márk 4,35—41)

A tanítványok hangja remeg a félelemtől. Nem akarnak hinni a szemüknek: míg ők a viharral küszködnek, Jézus nyugodtan alszik a bárka végében. Kétségbeesetten költögetik, s már-már elsüllyednek, amikor Jézus szól, s lecsendesíti a háborgó vizet.

A fiatal egyház számára ebben az evangéliumi történetben egy nagyon fontos tanulság rejlik. Nem könnyű az első krisztuskövetők élete, sorsa. Szinte mindenki ellenük van. Üldözik őket, a Tanításról, az újhitről ellenségeik hallani sem akarnak. Istvánt megkövezik, Péter is a kereszten végzi, Pált lefejezik. S még mennyi vértanú, mennyi menekülő

ember. Már úgy tűnik, győz a rossz, a zsarnok, győz a bálványimádás. Ekkor halljuk a félelemtől remegő kiáltást: Mester, nem félsz, hogy elveszünk?

Egy fiatal, megfélemlített közösség kiáltása ez. Fél az erőszaktól, fél attól, hogy az Úr megfélemlíti róluk.

Kedves fiatalok!

Az evangéliumokban sok helyen olvashatjuk: a veszedelmekkel számolnunk kell! Mert van vihar a világban, az egyházban, az életben... Kereszténynek, Krisztus követőjének lenni nem azt jelenti, hogy életünk mindig „síma tenger”, nyugalom — vihar, konfliktus nélküli élet. A megvallott hit nem zárja ki az életben előforduló ellentmondásokat, nem zárja ki a félelmet, a fájdalmat.

Azonban kereszténynek lenni azt jelenti: ha viharba kerülünk, soha nem vagyunk egyedül. Az Úr velünk van a csónakban, nem hagy el minket. Meghallja félelemtől remegő, költögető kiáltásunkat.

Pál atya

Június 27: László napja

Szinte lehetetlenség elfelejteni ezt a névnapot, és e nevet viselő égi pátrónusát, Szent László királyunkat, akit a magyar Egyház ezen a napon ünnepel. A László név népszerűsége napjainkban is töretlen, ahogy az Árpád-házi királyok közül is Szent László alakjához fűződik a legtöbb középkori irodalmi és képzőművészeti emlékünknél.

László király népszerűségét a nevéből alakult családnevek hosszú során túl (Laczkó, Laczkfy, Lászlóffy) a neki szentelt templomok — patrocíniumok megszámlálhatatlan sora is bizonyítja.

László király már külső megjelenésében is a lovagi eszmény megtestesítőjét jelentette a kortársaknak, erről tanúskodik minden krónikás. De a király alakját megjelenítő középkori művészet is erről tesz bizonyosságot a mai ember számára. Legendáinak, életének, a művé-

szetben megőrzött jelenetei leginkább a gyepűörzés, a középkori honvédelem vonalán maradtak fenn: a Kárpátok északi és erdélyi vonalán. A legendáriumok és krónikák legkedveltebb története — és így életének is leggyakrabban ábrázolt epizódja a cserhalmi, más néven kerlési ütközet története, ahol a fiatal László a leányrabló kunt üldözőbe veszi, megövi vele és kiszabadítja a leányt. A Thuróczy krónika ősnymtatvány képe is ezt a történetet ábrázolja: előtérben, lovagi páncélban Szent László király, amint üldözőbe veszi a leányrabló kunt, a képen kanyargó út felső szakaszán már a lováról leszállt királyt látjuk, amint megövi a kunnal. A kép latin felirata: — „historia Sancti Ladisla”, azaz Szent László története. Thuróczy János krónikájának ez a kiadása Augsburgban jelent meg 1496-ban.

András Mária

Szegény gazdagok - gazdag szegények

(Folytatás a 3. oldalról.)

ság, a „mammon”, könnyen elfoglalhatja Isten helyét. Ilyen esetben radikális döntésre van szükség: „Nem lehet két úrnak szolgálni” (Mt 6,24), „Könnyebb a tevének átmenni a tű fokán...” (Mk 10,25) Ez a vagy-vagy döntés az Ószövetséggel szemben újdonságot képvisel.

Jézus ez elé az alapvető döntés elé állítja követőit. A vagyonról való lemondás, a hozzá való ragaszkodástól való megszabadulás Jézus követésének alapfeltétele. Ennek indító oka nem aszketikus lemondás, még kevésbé a vagyon megvetése, hanem a szabadság az elkötelezettségre Isten országáért. Ennek megfelelően a szegénység seholye őt kötelező formát, hanem mindig szabad, önkéntes választás eredménye. (Gazdag ifjú Mk 10,17—22)

Igy értette az ősegyház is. Az Apostolok Cselekedetei beszámolója az ún. „keresztény kommunizmus”-ról szintén az önkéntességet domborítja ki és egyben rámutat a vagyonközösség lelki és szociális céljára: az egységre a szeretetben és a nélkülözés megszüntetésére. A keresztény összetartozás és ebből kifolyólag a szegények megsegítése visszatérő jelenség az ősegyházban: a szervezett szegénygondozás és az első nemzetközi karitatív segélyakció az első keresztény évtizedek vívmánya.

Az Újszövetség kijelentéseinek ilyen rövid áttekintése világos képet ad arról, hogy a kereszténységben a szegénység-gazdagság, az anyagi javak birtoka illetőleg az azoktól való belső szabadság lényeges szerepet játszanak. Látjuk azt is, hogy a kérdés felvetése az Isten országa hirdetésének keretében történik: ebben az összefüggésben kap új értelmet a szegénység igenlése illetve a megszabadulás a vagyonhoz való kötődéstől. Vagyis a szegénység-gazdagság problémáját, az Újszövetség, (akár azt megelőzőleg az Ószövetség) nem szociális, mégcsak nem is aszketikus, hanem vallásos szempontból közelíti meg: Isten országának eljövetele, az egyén és a közösség számára feltételezi a belső szabadságot, a készséget és képességet arra, hogy az ember Istent válassza, akkor is, ha ez az anyagi javakról való lemondással jár.

Ezzel azonban még nem kaptunk választ a kérdésre, mi áll az Újszövetség szegénység iránti szimpátiájának, vagy fordítva, a gazdagság iránti ellenszenvének hátterében? Minthogy a probléma kifejezetten vallásos összefüggésben áll elénk, a választ is ilyen kontextusban kell keresnünk és figyelembe kell vennünk az egész üdvtörténetet.

A Biblia első fejezetei beszámolnak arról a törésről, amely az Isten és az ember közti kapcsolatban beállt. Az embernek Istentől, a lét forrásától való eltávolodása létecsökkenéshez vezetett, amellyel együtt jár a küzdelem a mindennapi létért, a szenvedés, a halál. Az ember eredeti állapotához képest lelki és anyagi síkon egyaránt elszegényedik és ezért önmaga felelős.

Ennek a tragikus állapotnak megszüntetésére Isten emberré lesz s ezzel magára vállalja az emberi sorsot és vele a szegénységet is. Pál apostol Filippiekhez írt levelében ezt így fogalmazza meg: Jézus Krisztus „mint Isten, szolgálai alakot öltött, kiüresítette önmagát”. A korintusiakhoz pedig így ír: „... noha gazdag volt, szegénnyé lett”. Ez azt jelenti, hogy a szegénység a Megtestesülés titkának szükségszerű velejárója s mint ilyen Krisztus lényegéhez tartozik. Ez a lényegi, ontológiai szegénység konkrét

létformát ölt és megvalósul a történelemben (szolgai alakot öltött...).

Ez az ontológiai szegénység az alapja annak a szegénységnek, amely Jézus földi életét az első perctől az utolsóig végigkíséri: születése körülményei, a menekülés Egyiptomba, a názáreti évek és a nyilvános működés — az üldöztetés, szenvedés és kereszthalál eseményeiről nem is beszélve — ennek a következtetésen vállalt radikális szegénységnek megnyilvánulásai. Jézus küldetése révén a szegények világához tartozott: közöttük élt, hozzájuk szólt, osztozott sorsukban, résztvevő problémáikban, nekik hirdette az Isten országának evangéliumát. Ez a szegénységbe való beletestesség, a szegénységnek, mint küldetésnek vállalása az a gyökeres újdonság, amely a krisztusi válasz alapja a szegénység-gazdagság dilemmájára. Így értette a kereszténység kezdettől fogva és ez a magyarázata, a fejüket mindig újra felütő félrebecsülések ellenére, a következtetés visszatérésnek a krisztusi szegénység ideáljához a keresztény közösség részéről. Ha a keresztény egzisztencia Krisztussal és Krisztusban való lét és ez a Krisztus szegény és a szegények Krisztusa, akkor a kereszténységnek kitárulása a szegénység és a szegények felé annak lényegéből fakad. Ha Krisztus azonosította magát a szükséglet szenvedőkkel és rászorulókkal („Amit egynek a legkisebbek közül tesztek, nekem teszitek...”) másszóval mindenfajta szegénnyel, akkor az őt követők útja sem lehet más. Ez a felismerés nem jelent valamiféle szegénységmisztikát és még kevésbé misztikus szegénységet, hanem a „conditio humana”-nak tudatos elfogadását, ahogy Krisztus azt magára vette beillesztve azt a megváltás műve keretei közé. Megtestesülés és szegénység, megváltás és szegénység, krisztusi élet és szegénység elválaszthatatlanok egymástól, nemcsak amennyiben a szegénység lelkileg szabaddá tesz és segít az emberi nyomor megértésében s ezzel a szociális érzék kialakításában — hosszú távon a szociális problémák megoldásában — hanem alapvetően és elsősorban, amennyiben ez a viszony a szegénységet behelyezi a maga teljes üdvtörténeti valóságába, mint amelynek végső oka és forrása a bűn és amely a bűn teljes megszűnéséig, az Isten országa beteljesedéséig fenn fog maradni. De amint a Megváltás révén helyreállt az Isten és az ember közt a bűn által megszakadt kapcsolat, úgy veszt el a szegénység is a bűnnel együtt az Istentől való eltávolodásra emlékeztető jellegét. A szegény Krisztus révén Isten a szegénységet szíve közepébe fogadja. (Folytatjuk.)

*

AZ EXSUL FAMILIA EMLÉKEZIK

Idén lesz, 25 éve, hogy Ft. L a k o s E n d r e, volt szegedi, majd 1956 után bécsi egyetemi lelkész, örökre az ottakrangi szőlőhegyek közé költözött. Tiltott hitoktatásért megjárta a börtön-főiskolákat, rabtársai szerint ott is bizonyította, hogy „nem a körülmények teszik az embert”. De emberi körülményeket teremtett a családtalan, gyökértelen, szűkölködő egyetemistáknak és fiataloknak, létrehozva és részben saját zsebéből — egyetemi lelkészi fizetéséből — fenntartva az Exsul Familiát. Vallásra való tekintet nélkül leülhetett a „menekült család asztalához” mindenki, akár egy szelet margarinos kenyérré volt éhes, akár a keresztény etikára, akár néhány jó szóra, vagy egy parázs kártyapartira.

1994 június 18-án, szombaton délután találkoztunk a sírjánál az ottakrangi temetőben. Utána a Pázmáneumban emlékmise lesz este félhétkor, majd az Exsul Familia és Lakos atya többi barátja és ismerőse számára a KMÉM kötetlen megemlékezést tart.

Puma

SKULTÉTY CSABA:

Magyar püspökért és papokért

— IMANAP KOMÁROMBAN —

Immár ötödik esztendeje tartják Szlovákia magyar katolikusai imazarándoklatukat, amelynek az idén különös hangsúlyt adtak. Komáromban, pontosabban a Duna által kettéválasztott ikerváros Révkomáromként is emlegetett északi részében 4—5 ezer hívő gyűlt össze, hogy csendes áhítatban, az ima erejében bízva, kifejezze: olyan püspököt kér, aki közüle származik, aki magyar nyelven hirdeti az Igét és aki osztja minden gondját.

Az előzmények ezúttal sem voltak biztatóak. Ján Sokol nagyszombati érsek, a szlovákiai katolikus egyház feje, a hívőknek ezt a kívánságát nem tartja indokoltnak. A budapesti Új Embernek adott újról nyilatkozatában azt a kijelentést tette, hogy „amennyiben megkérdeznék tőlük, hátrányát érzik-e annak, hogy nincs magyar nyelvű főpapjuk, valószínűleg azt felelnék, hogy nem”. Az érsek ezt a meghökkenítő álláspontját, amellyel a szlovák papságban nem áll egyedül, még meg is ismételte a pozsonyi rádió magyar adásában. Hogy ez a főpapi helyről meghirdetett nézet a magyar papok és hívők körében milyen légkört teremtett, kifejezi az a felhívás, amelyet Lénár Károly tardoskeddi esperes-plébános a Remény című pozsonyi hetilapban a felvidéki magyar katolikusokhoz intézett. Ebben „Komáromi imanap?” cím alatt a következőket olvashatjuk:

„Április 6-án megint eltemettünk egy

papot. Eggyel ismét kevesebben vagyunk. De ha téged nem bánt a lelkiismeret, akkor ne gyere. Ha úgy érzed, hogy ez politika, akkor se gyere. És akkor se gyere, ha azt gondold, hogy a politikus ne imádkozzon papi hivatásokért. Nem kell jönnöd akkor sem, ha te úgy gondold, hogy a magyar papok sértik a másik nemzetiségét, amikor hangosan imádkoznak magyar papi hivatásokért. Ha úgy érzed, hogy főpásztorod nemtetszését váltod ki, nem kell jönnöd, bár ő ezt nem tiltja. De ha mégis úgy érzed, hogy szívhez szólóbban hangzik az őszinte, szívből jövő, anyanyelven mondott ima, akkor gyere. Ha úgy érzed, hogy az édes anyanyelven kimondott szavak őszintébben hangzanak a főpásztorért is, a más nemzetiségért is, akkor gyere. Ha még nem lejtetted el, mert nem lehet elfelejteni Krisztus szavait: »Hogy egyek legyetek«, akkor gyere.”

És jöttek. A távolság miatt főleg a hosszú magarlakta sáv nyugati részéből. Busszal, kocsival, vonaton, gyalog. Néhány csoport fiataljai népviseletben, cserkész egyenruhában, egyházi iskolák tanulói a fejükön diáksapkával. De főleg a falvak népe a Csallóközéből, Mátyusföldről, palóc vidékekről. A bencések hatalmas barokk templomát színiültig megtöltő, majd templomi zászlóival a kálvária stációin át a Klapka Györgyről elnevezett főtérre, az ott felállított oltárhoz imádkozva-énekelve haladó tömeg egyetlen segélykiáltás volt Rómába.

A jelmondat, amely az oltár mögött a hívőket várta, II. János Pál pápától származott. „Imádkozzatok magyar papi hivatásokért” — mondta nekik a Szentatya négy évvel ezelőtt tett egy napos pozsonyi látogatásán. A szentmise, amelyet mintegy ötven felvidéki magyar pappal Lénár Károly esperes-plébános koncelebrált, a jó pástorról szóló példabeszéd jegyében állt. A pápai felhívás óta négy év telt el: mi valósult

meg belőle — kérdezte szentbeszédében Herdics György alsószemerédi fiatal plébános, akit tavaly helyeztek át a pozsonyi magyarok szolgálatából ebbe az ipolymenti falucskába. A hitéletet fenyegető veszélyek nem múltak el — mondta. Sokat segíthetnének az egyházi iskolák, ha lenne elég belőlük, de magyart, eddig, nem kis küzdelem árán, csak hatot sikerült megteremteni. A támogatás pedig, amit kapnak, elmarad amögött, amiben a hasonló szlovák iskolák részesülnek. Az anyaszentegyház azonban — mutatott rá — nem ismeri a többséget és a kisebbséget, a magyar hívőnek ugyanolyan joga van ahhoz, hogy az egyház szeretett gyermekének érezhesse magát, mint a többséghez tartozónak. A szlovákiai romák (cigányok) lelkigondozásának az ügyét püspöki szintre emelték, a különfeladat végzésére püspök kapott felhívást. Miért nem gondoskodhat a magyaroké hívők vallásos életéről olyan püspök, aki közülük került ki erre a misszióra? A magyar katolikusok azt szeretnék, ha ilyen püspök anyanyelvükön szentelhetné fel új magyar papjait, példát mutatva a felnövő kisebbségi nemzedéknek. „Szlovákia többségi népe nem tud megbarátkozni azzal, hogy mi is államalkotó nép vagyunk. Az egyházi vezetőinktől elvárhatjuk, hogy bennünket is egyházalkotó népek tekintszen” — mondta szentbeszédében Herdics plébános.

Mindez a papi hivatások világnapján hangzott el a komáromi főtér oltárán felállított azon vándorkereszt előtt, amely 1990 óta járja a Felvidék magarlakta településeit. A keresztet most az ógyallai hívők vették át, hogy az azután tovább folytassa útját — a búcsúztatóként elhangzottak szerint — „mindaddig, amíg Szlovákiában nem lesz magyar püspök és magyar papképzés”, amit „nem ajándékként kérünk, hanem a keresztény testvériség jogán”.

Van-e még értelme az engesztelésnek?

Engesztelő szentmisén vettünk részt május 7-én az esztergomi Bazilikában. A világ minden részéből jöttek magyarok, hogy együtt könyörögjünk hazánk jövőjéért, keresztény Magyarorszáért. Az engesztelés szó ugyan egyszer hangzott el a szentmise bevezetőjében. A Magyar Sionon ezen a csodálatos szép napon az „előre megszenvedett jövőben” élt a több tízezer magyar. Mindszenty bíboros sírja fölött szinte mámorosan énekeltük húsvéti énekünket: „Örvendtes napunk támadt...” E napon szóba sem jöhetett annak lehetősége, hogy ne valósuljon meg az, amit milliók kérnek.

A pesszimisták, a „reálisan” gondolkodók is alig merték megkérdezni, mi lesz ha nem valósul meg ez a csodaszép álom? Senki sem akart a régi „istentelen” valóságra felébredni. Főlemelő volt a részvétel, hisz mi külföldön élő lelkészek híveinkkel együtt teljesen egyek lehettünk az otthoniakkal a közös szent ügy kérdésében. Másnap este már mindenki tudta a lehangelő valóságot: „örvendezésünk ismét sírásra fordult”.

Ekkor kérdezte meg telefonon egy pesti barátom: „Van-e még értelme az engesztelésnek? Találunk-e erre választ a Katolikus Egyház Katekizmusában?

Az engesztelésnek Krisztus áldozatá-

ba kapcsolódva van értelme. A Mennyei Atya egyszer és mindenkorra kiengesztelődött a világgal Fia áldozata által. Így az engesztelés elkövetett bűneinkkel együtt járó büntetések ideiglenes elengedését is jelenti. Tehát a szentgyónással mégsem bocsát meg az Isten? Dehogyan. Isten olyannyira megbocsájt, hogy nem is emlékezik többé bűneinkre. Bűneinkre csak mi emlékezünk! Akkor miért a büntetés? Itt valami még sincs rendjén. Minden bűnös cselekedet olyan, mint az elhajított bumeráng, amivel mást célzunk meg, de a mi fejünket is betörjük. Miután kiengesztelődöttünk Istennel és embertársunkkal, aki felé elhajítottuk „gyilkos szerszámunkat”; a mi betört fejünk sem gyógyult be azonnal. Ezért az engesztelés Isten iránt gyermeki kötelességünk, ami elsősorban az imában nyilatkozik meg, testvéreink iránt pedig a jóvátétel a feladatunk. Az engesztelés egész életünket végig kíséri, hogy általa kigyógyuljunk a bűnök által okozott sebekből.

„Te is jól tudod, mit tettek velünk az elmúlt negyven év alatt” — mondta a barátom. „Azokat a szörnyű gaztetteket mi követtük el?” — Igen! — válaszoltam. És ezzel együtt az is igaz, hogy életünket sokkal nagyobb távlatban kell nézni. Erre ad kielégítő választ a kate-

Frank Miklós 70 éves

Pütkösöd bétfön, május 23-án délelőtt a München-Pullach-i „Jó Pásztor nővérek” templomában tartott német-latín szentmisével ünnepelte meg dr. Frank Miklós 70. születésnapját. A kedves nővérek és a koncelebráló Fejős Ottó németországi főlelkész mellett a szentmisén és az azt követő gazdag szeretetvendégségen Frank Miklós régi barátai és tisztelői vettek részt. A jubiláns érdekeit, egyháza és magyarsága szolgálatában végzett munkásságáról rövid életrajza adjon számot:

Budapesten 1924 május 23-án született orvos családban. 1946-ban a nagyváradi egyházmegye papnövendékeként Rómába került, majd Innsbruckban folytatta teológiai tanulmányait. 1950-ben pappá szentelték. Lelkipásztori tevékenysége mellett 1956 és 1959 között latint, hittant és filozófiát tanított a forradalom után felduzzadt innsbrucki magyar gimnáziumban. 1962-ben Karl Rahner-nél, szászadunk egyik legnagyobb hittudósánál doktorált, dolgozata a házasság dogmatikájáról szólt. Innsbruckból Rómába települt át, ahol egyházi tanulmányokat folytatott. Mint annyiszor életében, egyszerre több ember helyett dolgozott. 1963-tól 1974-ig római magyar lelkész is volt. 1965 és 1976 között ellátta a Caritas Internationalis helyettes főtitkári munkakörét. 1976-tól 1983-ig Freiburgban Georg Hüssler prelátus, a Caritas Internationalis asszisztenseként működött. 1984-ben e rendkívüli papi egyéniség nyugdíjba vonulása után elvállalta és a méltatlan megszűnéséig folytatta a müncheni SZER Magyar Osztályán a katolikus egyházi műsor szerkesztését, miközben kolostorlelkészként apácákat és fiatal tanítványait gondozta. Rendszeresen ír a külföldi katolikusok havilapjába, az Életünkbe és mint egész papi életében a magyar lelkigondozásban is legalább kisegít. 1990-ben a Magyar Katolikus Püspöki Kar megbízta a Magyar Karitás újjászervezésével, amit páratlan külföldi tapasztalatait és kapcsolatait felhasználva, a világi munkatársak bekapcsolásával napjainkig korszerűen végez. Mély lelkiség, megbízhatóság, képzettség és műveltség, magyar hazaszeretet és ugyanakkor jó értelemben vett világpolgárság (legalább öt modern nyelven kitűnően beszél) jellemzi ezt a szerény, a feltűnést kerülő, mindig segítőkész, a másokra hallgatni tudó, melegsívű és vidám papi egyéniséget.

Boór János

Isten tartsa meg sokáig körünkben Miklós atyát jó egészségben, továbbra is töretlen munkakedvvel úgyis, mint lapunk aktív szerkesztőségi tagját! (Szerk.)

kizmus. Aki beáll Jézus tanítványai közé, az Úrral együtt hordozza a világ terhet, népe sorsát. Aki csak földi és evilági érdekeket tart szemé előtt, annak végül is csak egy marad: saját önző érdeke. Ez pedig vakká teszi — most is ez történt.

Miért büntet bennünket az Isten? Az így feltett kérdés teljesen helytelen. Mi büntetjük magunkat, ahelyett, hogy megértenénk, azaz próbálnánk megérteni; ehelyett, gyerekesen viselkedünk és megállás nélkül sírunkozunk.

Nézzük csak Mindszenty bíborosunk életét, a többi mártírokkal együtt. Ők olyan bűnösök voltak, hogy életük végéig kellett hordozniuk népük keresztjét? De, akiket ártatlanul megvádoltak és kivégeztek, engesztelőkké váltak népük jövőjéért. Így nézve a keresztény ember élete olyan, mint egy bazilika, (Folytatás a 6. oldalon.)

ERDÉLY MAGYARJAIHOZ

Hadd jöjjön hát, aminek jönni kell,
Idők lavináját ernyedj karok
Ha többé fel nem tartják!
De mi simuljunk össze, magyarok!
Kialtó szó ha nem lehetünk már:
Egy titkos társaság legyünk!
Kíváncsorsolni, elbujdosni? Nem!
Mi innen nem megyünk!

Nagy szalmatüzek lángjából marad
Szívünkben egy marék parázs —
Égő világoknál ezerszer izzóbb
És izzóbb nála nem lesz semmi más.
Egymás szíve-falán, végzetünk éjén
Egy néma jelszót kikopogtatunk,
Mint jeladást a Katakombák mélyén:
„Magyarok maradunk!”

Idők mélyén vajúthat sok halál,
Sok minden meglehet,
De oly koporsót nem gyárt asztalos,
Mely minket eltemet.
Magyar bárdok ajkán csak újra hajt
Virágot, lombot és-magyar fánk:
nyelvünk:
S romolhatatlan erőnk árja zeng:
„Örök az élet bennünk!”

Virrasztottunk mi tetszhalottat már!
A lefojtott szó erősebb a jajnál,
Nyílt szónál több az allegória
S a vértezett szív a vértezett karnál.
A lefeszített rugó izmai
Nem engednek, de erőt gyűjtnek
lassan,
Nagyobb erőt szül nagyobb elnyomás,
Míg döngve visszapattan.

Virrasztottunk mi tetszhalottat már,
Állunk sok vihart, nekünk ez sem új,
Ha kiszaggattak: új gyökereket vertünk.
Mi tudjuk mit jelent: balszél ha fúj.
Nem tagadom: jöhet még zord idő,
Sok mindent nem lehet majd merni,
Talán szavunk se lesz, jajunk se lesz
Csak a szívünk fog verni.

De magyarul fog verni!

1918 őszén.

Reményik Sándor (1890–1941)

Májusi zárándoklat - művészi élményekkel

A müncheni egyházközségi zárándoklat május 19-én, az addig napsugaras tavaszi hónap leghűvösebb és esősebb napján, az Ammer-tó partján fekvő Diessenbe vezetett. Majd onnan tovább indult az autóbussz a Starnbergi-tóhoz, Benczur Gyula festőművész egykori nyaralójához. Végül pedig, már hazafelé tartva, a zárándoklók betértek a Baierbrunn nevű kis bajor falu modern templomába. Ez így felsorolva keveset árul el a zárándoklat igazi úticéljairól, de fény derül rájuk, ha hozzáfűzzük, hogy Diessenben van Felső-Bajorország legszebb Mária-temploma, hogy Ambachban Benczur Gyula száz éve állíttatta fel a „székely kaput” és hogy a baierbrunni Szent Péter és Pál templomban látható a titokzatos eredetű „budai kereszt”.

Hagyomány szerint Diessenben a kalandozó magyarok is megfordultak és feldúlták, kirabolták a bajor nemesi családot, a Diessen-Andechs-i grófok ősi fészekét. A portyázó magyarokat „hunok”-ként emlegetik a környéken. A zárándoklat lelki vezetője, Cserhádi Ferenc plébános nem a Mária-templomban, hanem a diesseniek 1981-ben felszentelt „téli templomában”, a Szent István kápolnában mondott szentmisét. A három hajós, keresztboltozatos terem csupasz téglafalai meghitt hangulatot kelettenek. A falakon itt-ott középkori faszobrok, köztük egy 13. század közepe táján faragott Szűz Mária a gyermekkel. Találgatások, hogy mi lehetett ez az altemplomokra emlékeztető kápolna korábban? Az egykori kolostor rektoriuma? Ó, nem. A mise után a helyi idegenvezető elmondta, hogy a mai ká-

VAN-E MÉG ÉRTELME AZ ENGESZTELÉSNEK?

(Folytatás az 5. oldalról.)

kupolája a keresztény mártírok; és mi mindnyájan élő kövekként épülünk bele. Az engesztelés a krisztusi sons tudatos vállalása, amihez hozzátartoznak saját és népünk bűneiért vállalt áldozataink és jóvátételeink. Aki ebben a valóságban éli meg keresztény küldetését, az részeseedik Krisztus feltámadásában; jövőt, keresztény Magyarországot épít.

Tudom, könnyű beszélni, de mennyire más megvalósítani. Éppen ezért más a keresztény, aki nem önmagába veti bizalmát, hanem Urára tekint, akinek kezében van a mi jövőnk is. A választásokig az engesztelés örvendetes vonása bontakozott ki; imádkoztunk az előtünk álló és megvalósítható keresztény jövőnkért. Most fájdalmas az engesztelés, de még jobban szeretjük egymást, többet és figyelmesebben éljük meg azt a keresztény valóságot, amely túlhaladja országunk határait, egyetemessé, katolikussá tesz bennünket. Ha ennek — a Katolikus Egyház Katekizmusának — a szellemében élünk, elmélyültebb lesz életünk, nyitottabb és határozottabb a magatartásunk, és keresztény életünk öntudatosabb.

Hogy van-e értelme az engesztelésnek? Remélem, barátomnak és mindenkinek egyértelmű, aki olvassa e sorokat: az engesztelésnek igazán ma van értelme. A magyarságnak együttes erővel kell megélni a keresztény Magyarországot, annak teljességében, bennünk magunkban, hogy egy nap mindenki szeme előtt felmagyogjon. Ehhez tartozik hozzá az engesztelés, jövőnkért vállalt egyéni és közös imádkozás, az élet terheinek Krisztussal együtt való hordozása, Magyarok Nagyasszonyának a pártfogása alatt.

Szabó József (Offenburg)

polna lóistálló volt, annak is épült a 17. század első felében, majd tehát istálló lett belőle. A 60-as években már-már le akarták bontani, de boltozatának, oszlop sorainak szépsége és arányossága miatt úgy döntöttek, hogy megmentik és restaurálják. Az évszázados istálló szagtól csak úgy tudtak megszabadulni, hogy helyenként kicserélték a téglákat. Ma a kápolnát „téli templom”-nak nevezik, mert a nagy templomot nem lehet fűteni. A kettő közötti ellentét nagyobb nem is lehetett volna. Míg a Szent István kápolna bár válogatottan értékes, de gyér díszekkel, kopár falaival és alacsony boltozatával a magába szálló egyházat, a bensőséges kis közösségeket jelképezi, addig a Nagyboldogasszonynak szentelt templom a diadalmas egyházat. A belépő előtt valósággal megnyílik az égbolt. Lehet odakint borús idő, szélvihar, eső, — odabent kivilágosodik és ragyogóvá válik minden. A hófehér, aranyozott stukkóval díszített falak, a fából faragott, de világos barna márvány képzetét keltő és ugyancsak aranyozott oltárok, — és fent a magasban a könnyednek, szinte lebegőnek tűnő boltozat freskóival a mennyországba nyújt bepillantást.

Az oltár-tér feletti kupola freskója a Diessen-Andechs-i grófi családból származó 28 szentet ábrázolja, köztük Szent István feleségét, Gizellát és Árpádházi Szent Erzsébetet, ahogyan Németországban számontartják és az idegenvezető is mondja: Thüningiai Erzsébetet. Ő hívja fel a figyelmet a főoltár sajátosságára is: arra, hogy a Mária mennybemenetelét ábrázoló 8 méter magas oltárkép elsüllyeszthető és a karácsonyi, húsvéti ünnepkör jeleneteivel helyettesíthető. A diesseni rokokó oltár mestere ebben a középkori szárnyas oltárok hagyományát élesztette újjá. A főoltárt, és feltételezhetően a mellékoltárok közül is jó néhányat François Cuvillies, a Németalföldről származó müncheni udvari építész tervezte. A templom építész az ugyancsak müncheni Johann Michael Fischer volt, a bajor rokokó templomépítész egyik legkiválóbb mestere. A templomot 1739-ben szentelték fel.

A zárándoklat következő állomása, A m b a c h, egészen más élménnyel szolgált. Az egykori Benczur villát a parti sétány választja el a tótól. Szép nagy kertje van, és a kapuja a magyar feliratos székely-kapu. „Ha Istent és Hazádat szereted betérhetsz, álnok lélekkel fel s alá elmehetsz” — áll a kis kapu virágdíszes „tükre” felett. A szemöldököfán pedig: „Építette Benczur Gyula és nője Boldizsár Piroksa az Úrnak 1894-ik esztendőjében”.

Benczur Gyula 1873-ban a kolera-járvány elől menekült fiatal feleségével Münchenből a Starnbergi-tó partjára. Annyira megszerette a környéket, hogy hamarosan telket vett és Béla öccse tervei alapján villát építtetett. Az ambachi nyaralót még akkor is fenntartotta, amikor már a Képzőművészeti Akadémia igazgatójaként Budapesten élt. Első felesége, négy gyermekének anyja, Karoline von Max 1890-ben meghalt. Két év múlva feleségül vette Ürmösy Boldizsár Kata Piroksát, akinek nevét a székelykapun is megörökíttette. A kapu mesterére nincs utalás, de aligha képzelhető el, hogy bajor ácsot, fafaragó mestert bízott volna meg a feladattal. A Benczur villa kertjének tövében álló kis kápolnáról, ahová a magyar zárándokok ugyancsak betértek, a kedves nővér, aki a kulcsot hozta és részt vett az áhítaton, nem tudott bővebb felvilágosítást nyújtani. Csak annyi

Hírek - események

Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem díszdoktorait a hagyományoknak megfelelően az egyetem alapításának évfordulóján, ünnepi közgyűlésen avatják fel. Az idén „doctor honoris causa” címet kapott Budapesten Gábrriel Asztrik, az amerikai University of Notre Dame professzora, a hajdani gödöllői Francia Intézet megalapítója. Gábrriel Asztrik tudományos kutatásaiban a középkori európai egyetemek történetével foglalkozott és számos nagy elismerést aratott. Ebben a tárgykörben alapvető munkája jelent meg.

*
Pécsett április 12-én, hosszas betegség után, 79 éves korában elhunyt dr. Cserhádi József nyugalmazott pécsi megyéspüspök. A Tolna megyei Lengyel községben született 1914-ben. Teológiai tanulmányait Rómában végezte, 1940-ben szentelték pappá. Pécsett, Győrött majd Budapesten működött teológiai tanárként. 1961-től mint káptalani helynök, 1964-től mint apostoli kormányzó, 1969-től 1989-ig, tehát 20 éven át vezette a pécsi egyházmegyét. Több teológiai könyve jelent meg és éveken keresztül volt a Magyar Püspöki Kar titkára. Április 23-án, szombaton délután temették a pécsi székesegyházban. A gyászmisét Paskai László bíboros, prímás, Esztergom-Budapesti érsek celebrálta nagy papi segédlettel, a búcsúbeszédet Dankó László Kalocsa-Kecskeméti érsek mondta. MK

*
Az Osservatore Romano április 18-i számának közleménye szerint, a Szent-szék felállította a magyarországi Katonai Ordináriátust. Ennek kapcsán II. János Pál pápa Ladocsi Gáspár pápai káplánt, az Esztergomi Hittudományi Főiskola tanárát Sebarga-i címzetes püspökké és katonai ordináriussá nevez-

te ki. Ezzel egyidőben közölték, hogy Bíró László kanonokot, a pécsi székesegyház plébánosát Castra di Galba-i címzetes püspökké és Kalocsa-Kecskeméti segédpüspökké nevezte ki a Szent-
atya. MK

*
Húsvét vasárnapján 68 éves korában tüdőrákban elhunyt Párizsban Jerome Lejeune professzor, a világhírű genetikus, akit II. János Pál pápa márciusban nevezett ki az új Életvédő Pápai Akadémia elnökévé.

*
A Francia Katolikus Hírügynökség jelentése szerint a húsvéti vigília során mintegy háromezer felnőtt részesült Franciaországban a keresztség szentségében. Nyolcvan százaléka felnőtt korú, de nincs még 40 éves, városi lakos és előzőleg semmilyen valláshoz nem tartozott. Húsz százalékuk Észak-Afrikából vagy Távol-Keletről származik.

*
A Magyar Sportújságírók Szövetsége Márkus Györgyöt, a Szabad Európa Rádió volt sportszerkesztőjét a legmagasabb elismeréssel a Teleki László díjjal tüntette ki. Korábban a Német Sportújságírók Szövetsége a sportban végzett munkáját Ezüst tüvel jutalmazta. Márkus György egy ideig lapunk sportrovatát írta.

*
Kiss Ulrich jezsuitát, a Vatikáni Rádió munkatársát április 5-én Etchegaray bíboros, a Cor Unum Pápai Tanács elnöke, a római Szent Ignác templomban diakónussá szentelte. A 11 különböző országból származó 11 jezsuita diakónus többsége sokgyermekes családból való és csaknem mind késői hivatás.

*
Silvestrini bíboros megáldotta a máriapócsi bazilika új kapuját, amelyet a Szentatya látogatásának emlékére készítettek.

Egy tanítónő írja otthonról

Részlet kiadásra váró kéziratából

... Egyszer már ráébredhetne az ország, hogy Mária Országa vagyunk, Regnum Marianum. Szabadon élhetünk, de ez nem azt jelenti, hogy egyik rész vallásos, hívő ember, a másik meg azt hisz, amit akar. Össze kell fogjunk keresztényeknek, telve hittal, szeretettel, áldozatosan, felelősséggel telve családunk és felebarátaink iránt. Kivetni az önzést, a felelőtlenéget, nem mindig másra hárítani mindent! Vállalni az életet, a magunkét, a másét! Vállalni áldozatokat, szeretni úgy, hogy ne az önzés vezessen; arra gondolni, ami a másik embertársamnak jó! Tudok-e lemondani valami előnyös dologról? Tudok-e friss, egészséges lenni, ha Isten kívánja tőlem? Tudok-e szenvedni zúgolódás nélkül? És tudok-e örülni irigység nélkül a másik ismert, hogy a mélyen vallásos Benczur telkének ezt a sarkát külön felajánlotta a kápolna építéséhez.

A viharos tó mellől már München felé vezetett az út. A zárándoklat utolsó állomása a városhoz már elég közel fekvő falu, Baierbrunn volt, pontosabban a falu modern Szent Péter és Pál temploma, amelynek fehér falán tündöklik az ún. „budai kereszt”. * Az egész úton, de itt különösen fájdalmasan emlékeztek a korábbi magyar zárándoklatok résztvevői arra a veszteségre, amely idén februárban Bogyay Tamás halálával a müncheni magyar közösséget is érte...

FARKAS MARLENE

* Erről következő számunkban bővebben írunk és képet is közlünk. (Szerk.)

ember sikerének? Vagy versengeni akarok, túlszárnyalni másokat? ...

Mennyi kérdés és mennyit lehetne még fölteni! Hány pedagógus gondolkozik el ezeken? És hány gyereknek esik ki 15—20 éve elmulasztott kegyelmek nélkül. Az ember növekedésével együtt kell nőnie a léleknek is! Elkorszosult lélekben ritkán ver gyökeret a kegyelem. Istenfélelem nem azt jelenti: félni kell az Istentől! Ő végtelenül szeret minket, tálcán nyújtja kegyelmét. És milyen szomorú, ha az ember nem veszi észre, sőt: elutasítja Isten ajándékát! Kemény szivekről leperog a kegyelem. S még szomorúbb, ha az egykori vallásos emberben a közömbösség lesz úrrá, vagy a teljes hitetlenség! Az a szeretet, az az emberiség és nyájasság, ami nem Istenből táplálkozik, elszáll, mint a buborék. A gyerek észre veszi ezt, megérzi a szív-ből jövő magasabbrendű szeretetet...

Nevelő! Neveld magad!

Antal Katalin Miskolc—Tapolca

KERESZTÉNYEK EGYIPTOMBAN

Egyiptomi források szerint a kopt-ortodox egyház tagjainak száma, amelyhez Egyiptom kopt-keresztényeinek többsége tartozik, 3 és fél millió. Az egyház saját adatai szerint azonban a valóság ennek háromszorosa. Kereken 70 püspökük van és több mint 40 egyházmegyéjük. Vezetőjüket, — az alexandriai pátriárkát — a harmadik század óta pápának nevezik. Ezt a tisztséget 1971 óta III. Shenuda tölti be, aki egyben Szent Márk 117. utódának címét viseli.

K Ö V E T K E Z Ő,
NYÁRI KETTŐS SZÁMUNK
JÚLIUSELEJÉN JELENIK MEG!

Az élet könyvéből

ANGLIA

HALOTTAINK 1993-tól: Magyar Mária, 86 éves korában, 1993 augusztus 25-én, Londonban. Kocsis Zoltánné, szül. Hegedűs T. Klára, 82 évesen, augusztus 27-én, Londonban. Szabó Ferenc, 68 évesen, december 19-én, Londonban. Jordanits János, 59 évesen, 1994 február 21-én, Croydonban. Kaposvári Imréné, szül. Surányi Márta, 81 évesen, február 13-án. Szadló Ernő, 87 évesen, február 21-én, Sandersteadben (S. Croydon). Dr. Bakács Imre, 83 évesen, február 23-án, Londonban. Báró Piret de Bihain István, február 27-én, Bathban. Toján Istvánné, szül. Hábel Ilona, 82 évesen, március 22-én, Lutonban. Bali Jenőné, szül. Boda Ilona, 88 éves korában, április 6-án, Londonban. — NYUGODJANAK BÉKÉBEN!

AUSZTRIA

Linz: A keresztesség szentségében részesültek: Németh Péter, N. László és Gendur Judit kislánya, március 6-án a Neue Heimat templomban. Április 9-én, a Magyar Otthon kápolnájában Steven, Antal Sarolta fia.

SVÁJC

Bern: Halottunk: Dr. Kiskéry Lórándné sz. Fábryán Emese Kerzers, március 29-én. Gyászolják: férje és két fia: Attila és András. A feltámadás hite vigasztalja őket!

FRANCIAORSZÁG

Elsőáldozók, 1994 június 5-én: Bartha Ildikó és Bartha Orsolya, Bussy St. Georges. Deák Csilla, Párizs. Duvivier Anelie, Lagny s. Marne. Kajtár Krisztina, St. Maur. Karagits Ferenc, Párizs. Katona Gábor, Le Blanc-Mesnil. Laczik András, Pontoise. Palásti Zoltán, St. Maur. Papp Sándor, Bondy. Pál Zsófia, St. Cyr L'École. Vad Olivier, Mitry Mory. Hálásan köszönjük szüleinknek, hogy áldozatukkal hozzájárultak, hogy Isten gyermekei lehettünk!

Halottaink

† GYÖNGYÖSSY IMRE

Május 1-én 65 éves korában „tele hitel, humanizmussal és igazságkereséssel” (a gyászjelentésből) Budapesten meghalt Gyöngyössy Imre filmrendező és író. Május 23-án a Farkasréti temetőben Giacomo Gambetti olasz kritikus és Kézdi-Kovács Zsolt filmrendező búcsúztatta. A szertartást végezte és a gyászmisét bemutatta egykori tanára, P. Békés Gelért OSB.

Az elhunyt 1930-ban Pécsen falusi orvoscsaládban született. A pannonhalmi Bencés Gimnáziumban érettségizett. Az ELTE Bölcsészettudományi karán romanisztikát, 1956-tól 1961-ig a Színház- és Filmművészeti Főiskolán filmírói és rendezői szakon tanult. Előzőleg 1950-ben koholt vádak alapján 4 évi börtönre ítélték. Szabadulása után a Hunnia Filmstúdióban dolgozott, előbb forgatókönyvíróként, később rendezőként. Szabadabb alkotási lehetőségeket keresve 1978 óta főleg Németországban dolgozott, 1980-ban a bajorországi Starnbergben telepedett le. Számos díjjal tüntették ki. Főbb színművei: *Derékig földbeásva* (1965); *Barokk passió* (1968). Fontosabb filmjei: *Tízezer nap* (1967, társíró); *Virágvasárnap* (1968, író is); *Szarvassá vált fiúk* (1973); *Jób lázadása* (1981); *Add tudtul fiadnak* (1985); *Vietnami menekültek* (1987).

Hirtelen támadt súlyos szívbetegsége az *Európa messze van* című filmforgatása közben ragadta ki az élők sorából. Ez az alkotás az 1983. évi Cannes-i filmfesztivál különdíjával kitüntetett és 1984-ben az Oscar-díjra jelölt *Job lázadása* folytatásának ígérkezik. A film egy nagykállói gyermektelen, mélyen vallásos zsidó paraszt házaspár és egy örökbe fogadott keresztény árvagyerek tragédiáján keresztül idézi fel a magyarországi holocaustot. Gyöngyössy műveiben mély együttérzéssel ábrázolta a szegény nép, a szenvedők, az igazságtalanul üldözöttek és a menekültek sorsát. Hasonló sors jutott neki is osztályrészül.

B. J., Mérleg

NÉMETORSZÁG

München: A szentkeresztességben részesültek: Major Anna Katalin, M. Csaba László és Isabelle kislánya, április 10-én. Durku Péter Gábor, D. István Bertalan és D. Mária Csilla kislánya, április 17-én. Horváth Irisz, H. Gábor György és H.-né, dr. Mayer Anna kislánya, április 24-én.

Halottaink: Ritter Imre, 73 éves korában elhunyt. Temetése március 25-én a müncheni Nordfriedhofban volt. Lovász László, 66 éves korában elhunyt. Temetésük április 20-án a müncheni Ostfriedhof temetőben. Nyugodjanak békében!

Freiburg: Halálozás: A Mindenható magához szólította Mocsy Bélát, — Mocsy páter testvérét —, életének 87. évében. Nyugodjék békében!

Stuttgart: Keresztelések: Henning Johannes, H. Johannes és Bogdán Aranka kislányát, Stuttgartban, április 16-án keresztelték. Növekedjék korban és bölcsességben Isten és az emberek előtt. **Kolb Meliton és Kolb Thekla** április 17-én Stuttgartban járult először szentáldozáshoz. Sokak gyermeke, unokája, hozzátartozója ebben a húsvéti időben volt elsőáldozó német osztálytársaival, barátaival. Maradjon szép emlék ez a nap, az Élet Kenyere pedig adjon erőt számukra!

ARANYMISE

Kö m í v e s J á n o s a t y a, aki a weingarteni Misszió létrejötté előtt a magyar csoportok (Friedrichshafen, Konstanz, Singen) lelkésze volt, június 5-én ünnepli aranymiséjét, amelyre volt híveit is szeretettel meghívja. Mindazok, akik a meghívásnak eleget szeretnének tenni, jelentsék be az augsburgi Missziónál.

† DR. SZABÓ PÁL

Bánlakon született 1919 szeptember 21-én. Érettségije után az orvosi egyetemen tanult Szegeden és Budapesten. Orvosi diplomája mellé 1948-ban megszerezte az ortopédiai, 1953-ban a tüdőgyógyász, 1963-ban a sebészeti szakképesítést. Osztályfőorvosként dolgozott hazánk első klinikáin. 1965-ben jött Nyugatra feleségével, Apponyi Éva grófnővel együtt. 1981-ig praktizál Saarbrückenben és kutató munkát végezték laboratóriumában. Számos szaklap publikálta kutatási eredményeit. Több tudományos társaság tagjai közé választotta. Honfitársait különös gonddal gyógyította. Ápolta és segítette a magyar közösséget. Gyászolja családját, és a magyar közösség. 1992 november 15-én adta vissza lelkét Teremtőjének. Nyugodjék békében. (A hírt most kaptuk. Szerk.)

Franz-Hans Rappay
(Saarbrücken)

FLORIAN KUNTNER

BÉCSI SEGÉDPÜSPÖK MONDÁSAI († 1994 március 30-án.)

A keresztény ember feladata a világot humanizálni és a humánusmot keresztény-nyé tenni.

Boldog embernek kevésre van szüksége életében. Életünk egyszerűsége mutatja meg, hogy egyedül Isten elégséges-e nekünk.

A hívő ember, aki hisz a saját hitében, odaadásával megmutatja, mennyire hitel nélküli a hitetlenek hitelensége.

Ha az Egyháznak Krisztus arcát kell tükröznie, akkor az egész Egyháznak kell, beleértve az intézményeit is.

Isten szava nincs gúzsba kötve. Isten szava megszabadít béklyóinktól.

A mai társadalmi élet feltételezi a (személyiségi) nagykorúságot, de legalább a kihívást, nagykorúvá válni.

Egyesek attól félnek az „atraktív Egyház” kifejezés hallatán, hogy mások el akarják adni olcsón az Egyházat. Először: az Egyházat soha nem szabad kiárítani, másodsor: Krisztus nem követel árat Egyházáért.

Aki lelkében hordja az evangéliumot, robbanó erőt hordoz magában.

Linzi krónika

CSEKÉSZAVATÁS

A linzi „Árpád” Cserkészcsapat május 1-én a Linz Neue Heimat-i plébániatemplomban szentmise keretében tartotta meg cserkészavatási ünnepélyét. A cserkészcsapat alapítója, Kiss Mihály tb. csapatparancsnok belesége miatt leánya, Seichené Kiss Erzsébet csapatparancsnok volt az avatótiszt. A kis cserkészjelöltek között volt saját két kisleánya is, így elmondhatjuk, hogy a linzi csapatban már három generáció van együtt jelen.

Msr. dr. Kerny Géza lelkivezető cserkésztszjt bevezető imája és a cserkésztróvnyek elhangzása után a kiscserkészek ígéretet, a cserkészjelöltek fogadalmat-, és a cserkészek fogadalmújítást tettek. Ezután az avatótiszt felavatta a jelölteket. Ugyancsak sor került az öregcserkészeket fogadalmotételre. Az avatóbeszéd kiemelte, hogy a cserkészavatás és fogadalmotétel mindig a legnagyobb ünnep egy cserkészcsapat életében. A felavatott cserkészek a fogadalmotétellel olyan életet vállaltak, ameyben az Isten, Haza, Embertársak, valamint magyarságunk iránti kötelezettségjelzés, a másokon való segítség, egyszóval a cserkésztróvnyek megtartása a vezérfonal.

*

ANYÁK NAPJÁN a cserkészgyerekek sok szép verssel és virággal köszöntötték a meg-

Holocaust megemlékezések

ZSIDÓ VEZETŐK A PÁPÁNÁL

II. János Pál pápa a Holocaust napján, április 7-én, fogadta a Vatikánban az amerikai James Rudin vezetésével megjelent American Jewish Committee képviselőit. Hozzájuk intézett beszédében mélységesen elítélte azt „a sok büntettet, amelyet az antiszemitizmus, az idegenekkel szembeni gyűlölet váltott ki”. Az amerikai zsidó küldöttség résztvevő a zsidósághoz fűződő kapcsolatok vatikáni bizottsága által rendezett hangversenyen is, amelyről másutt már szoltunk.

*

HANGVERSENY A VATIKÁNBAN

A Vatikánban, a VI. Pál aulában április 7-én, a „Soah”, a zsidó holocaustra emlékező hangversenyt rendeztek, amelyen a Londoni Filharmonikusok és a Vatikán énekklára hagyományos zsidó kórusműveket és Beethoven, Schubert, Bernstein szerzeményeket adott elő. Résztvevő az emlékhangversenyen a Szentatya mellett Elio Toaff római főrabbi és Tullia Zevi, az olaszországi zsidó közösségek szövetségének elnöke. Előzőleg a pápa kihallgatáson fogadta a zsidó vezetőket. Beszédében emlékeztetett auschwitzi és dachaui zárandoklataira, valamint a római zsinagógában tett látogatására. Erősebben szolt azokról, akik a zsidók és keresztények közös lelki örökségének elismerésén fáradoznak, majd arra is emlékeztetett, hogy a Soah idején sok keresztény ember nyújtott segítséget zsidó testvéreinek saját élete kockázatásával. Végül annak a reménynek adott hangot, hogy létrejön a zsidók és keresztények testvéri egysége és végre megvalósul a Szentföld békéje.

VR—MK

*

„AZ ÉLŐK FELVONULÁSA”

Az Európa-szerte megtartott Holocaust megemlékezések közül különösen megrendítő volt az „Élők felvonulása” Auschwitzi egykori koncentrációs táborában, amelyen több mint 30 országból mintegy hatezer zsidó néma menetben tette meg a nagyjából három kilométeres utat a főtábortól a birkenauai krematóriumok maradványaihoz. Első ízben nemzsidók is résztvevtek a menetben és jelen volt többek között Jeruzsálem askenázi főrabbija, Israel Meir Lau, Lengyelországból Aleksander Luczak miniszter, valamint Izrael oktatási minisztere, Ammon Rubinstein. KAP / MK

*

PÁRIZSI MEGEMLEKEZÉS

Irodalmi esznek indult — megemlékezésbe torkolt. A párizsi Magyar Katolikus Misszió március 20-ra hirdette meg Forrai Eszter Párizs mellett, Suresnesben élő költőné és Gülch Csaba író, kritikus szerzői esztét. Az esten vallásra és származásra való tekintet nélkül számosan vettek részt, köztük volt Pierre Székely itt élő világhírű szobrászművész is. Gülch Csaba a magyar emigráció irodalmáról tartott előadást és szolt riportkönyvről, amelybe bekerült a Forrai Eszterrel való beszélgetése is. A költőné zsidó származású, szüleit 1944-ben hurcolták el

jelent édesanyját. A meghalt édesanyák emlékére szavaltam el Gyulai Pál „Eji látogatás” című költeményét, mely a hallgatóság között sokak szemébe könnyeket csalt. Befejezésül Kerny főlekesz atya áldását adta valamennyi édesanyára.

ELŐADÁS A FELSO-AUSZTRIAI MAGYAROK KULTUREGYESULETEBEN

A budapesti Eötvös Lóránd Tudományegyetem Magyar Nyelvtörténeti és Nyelvjárástani Tanszékének docense, dr. Zellinger Erzsébet tanárnő április 9-én a Linz-i Magyar Otthonban előadást tartott a „Dáko-román elmélet megcáfólása” címen. Kiváló felkészültséggel, mindenki számára érthetően, történelmi és nyelvtudományi érvek alapján, Erdély helynevei és térképei ismertetésével bizonyította a magyarság történelmi elsőbbségét Erdély területén. A nagy érdeklődést felkeltő előadás jó másfél óráig tartott és a kb. 80 főnyi hallgatósággal a Linz-i Magyar Otthonunk ugyancsak megtelt. Az előadást élénk vita követte.

Befejezésül szeretetvendégséget tartottunk és továbbra is alkalmunk volt az előadó egyetemi tanárnővel elbeszélgetni, aki a késő esti órákig velünk maradt és készségesen válaszolt a még felmerülő kérdésekre.

Simonffy Erika (Linz)

Magyarországról, apja nem írt vissza a deportálásból. Verseiben Forrai Eszter egyebek közt emléket állít szüleinek és a nyilas időkben elpusztított zsidóságnak. Az estet bevezető dr. Ruzsik Vilmos főlelekesz is a Holocaustra — jelentését tekintve „egészen égő áldozat” —, a magyar zsidóság szenvedés sorozatára emlékeztetett.

A költőné és munkásságát dr. Száva i János nagykövet, irodalomtörténész mutatta be. Magyar és francia nyelvű szavaltatok után Molnár Ottó plébános zársvárában elmondotta: zsidó honfitársaink egy emberöltővel ezelőtti meghurcoltatásáról a misszió először emlékezett meg. Az aznapi, majd a virágvasárnap szentmisén könyörgés hangzott el a második világháború alatt megalázott és elpusztult magyar zsidókért.

Kiss György (Párizs)

ADATOK AZ 1994-ES PÁPAI ÉVKÖNYVBŐL

Angelo Sodano bíboros-államtitkár bemutatta II. János Pál pápának az 1994-es Pápai Évkönyvet, az Annuario Pontificio-t. A több mint kétezer oldalas könyvben megtalálható többek között a magyar egyházmegyék múlt év májusában történt újjászervezésének adatai, megtudjuk, hogy tavaly 115 új püspököt neveztek ki, és így az év végéig a világon élő püspökök száma 4116 volt, ebből 2330 egyházmegyes, 1055 címzetes, 731 pedig nyugdíjas. A Nemhívók Pápai Tanácsa egyesült a Kultúráéval, míg az egyház művészeti és történelmi hagyatékát gondozó Pápai Bizottság már nem a papi kongregációhoz tartozik, hanem az egyház kulturális javainak bizottságához. A társadalomtudományok számára új Pápai Akadémia létesült. Az 1993-as év során a Szentszék és Izrael rendkívüli képviselőket nevezett ki.

Az utóbbi 14 év statisztikáinak tükrében megállapítható, hogy Európában és Észak-Amerikában csökkent, a többi földrészen pedig viszonylagosan emelkedett az egyház jelenléte. A világon működő papok száma közel 405 ezer: földrészek szerint 50 százalékuk európai; kétszer annyian vannak, mint Amerikában. A papok együttes száma 2,8 %-kal csökkent, de a csökkenés főleg Európát, Észak-Amerikát, a Közel-Keletet és Óceániát érinti, míg Afrikában és Dél-Kelet-Ázsiában emelkedést észleltek. Növekedett viszont a nagyszeminaristák száma: az 1968-as 62 ezerről fokozatosan 102 ezerig. Legnagyobb a növekedés Afrikában, ahol több mint megkétszereződött a számuk. VR / MK

